

DOPIŠ PRO TEBE

“MÁM NA TO PRÁVO...”

STOPAŘ

8/79

Probudilo mě řinčení telefonu. Slyšel jsem, jak žena zvedá sluchátko a tlumený hovor. Pak vpadl z obývacího pokoje do ložnice proud světla.

» Tatínku, paní Lattenbergová má srdeční záchvat. Máš tam hned jet. «

» Víš přece, maminko, že jsem dal auto večer do správkárny. Ať přijede její muž pro mne. «

» Ten prý není doma, zdržel se v práci. To je hrozné, jak se tam dostaneš? « Rodina Lattenbergova bydlela na kopci v hezké vilce. Vedla tam silnice, kroucí se jako zmije, a v létě si člověk mohl nadejít příkrrou pěšinou. Ale v té chumelenici a ve tmě? Pěšky? S mým nevalným srdcem, které pomalu dosluhovalo za ta léta lékařské péče o naše horaly?

Automaticky jsem vstal a začal jsem se oblékat.

» Zavolej sousedům, jestli by mě tam některý dovezl, « prosil jsem ženu.

» Ted? O půl dvanácté? Mají právo na odpočinek! «

» Mají právo, « řekl jsem hořce, » já také. Jednou snad budou prosit oni, že mají právo na mou obět, a já povinnost se obětovat. Neměli by na to zapomínat. Vždyt jde o život člověka! Ta paní měla už jednou infarkt! «

» Máš pravdu, « řekla žena váhavě, » ale jestli to oni uznají, « dodala tiše. Váhavě začala vytáčet první číslo a já šel zatím do ordinace připravit kufřík. Sotva jsem jej zaklapl, vstoupila žena.

» Nikdo nebere telefon, jen Hauserovi – sedí ještě u televizoru.

Odmítli. Prý mají právo si odpočinout – mimoto je jednou Latenberg pomluvil a nechtějí s ním nic mít. « » Surovci! Jako by za to mohla ta nešťastná paní, « zasoptěl jsem. » Co teď? «

» Tatínku, jdi kousek pěšky, na rozcestí určitě pojedje nějaké auto a sveze tě. « Zabuřel jsem nedůvěřivě, ale co dělat? Přinesla zimník, beranici, teplé rukavice a já vyšel s kufříkem do sněhové vánice.

» Tedy ... jestli v téhle chumelenici pojedje auto ...? Ale je to moje povinnost! « Zabořil jsem nohu do závěje. Než jsem došel na rozcestí, přejela kolem dvě velká nákladní auta s vlekem; ta jsem zastavovat nemohl. Osobní ani jedno.

Shrnul jsem s patníku sníh a posadil se. Hebké vločky prýštily z nebe a obalovaly větve borovic a jedlí.

Vdechoval jsem svěží vzduch, v té bíle skvrnité, chvějící se samotě jsem měl pocit, že jsem na světě úplně sám. Ale nebyl jsem sám. Od města přijíždělo auto. Žlutá světla do mlhy se šinula ne příliš rychle zatačkami. Objevovala se a zase mizela, stále větší, stále jasnější.

Postavil jsem se na okraj silnice a začal zuřivě mávat beranici. Na pleš mi dopadaly vločky, studily a rozplývaly se.

Auto už bylo těsně u mne, pak uhnulo, přidalo rychlost a zmizelo tím směrem, kterým jsem měl namířeno já.

Ruce mi klesly.

» Lotr, « myslel jsem si nasazuje si beranici na prostorydlou pleš. Pak jsem s kufříkem a funěním vykročil do stále rostoucích závějí.

Pan Lattenberg otřepal sníh s klobouku, otřel si důkladně boty o rohožku a vylovil z kapsy klíč. Než ho zastrčil do zámku, otevřely se dveře. Spatřil matku s vystrašenou tváří. Za ní se krčili jeho dva chlapi.

» Myslela jsem, že je to lékař, « řekla matka zklamaně.

» Lékař? Proč lékař? «

» Alvině je moc zle. Asi zase srdce. Telefonovali jsme mu. Nepřijde-li za chvíli ... Bože ... «

» Jak to – nepřijde? Vždyt má auto! «

» Je ve správkárně. Jeho žena říkala, že ho snad někdo sveze, že počká na rozcestí. «

» Na rozcestí? « Pan Lattenberg se zarazil. Spatřil v duchu zavalitou postavu s kufříkem, mávajícím zuřivě beranici. Ale proč by si nechal špinit auto?

» On čekal na rozcestí? To byl on? «

» Tys ho viděl? Proč jsi ho nevezal do auta? Proč? « Matčina udivená tvář náhle změnila rysy. » Ty sobě! On už včas nedojde. Víš, že má nemocné srdce a musí jít pomalu. Nedojde! A tvoje žena zemře. Maminka těch ubohých dětí. Bože můj ...! «

Dala se do pláče. Syn na ni udiveně zíral. Pak vykoktal: » Neplač, mami, pojedu pro něho, hned tam jedu ... «

Otočil se, ale zarazil ho bratrův hlas: » Nemusíš se už namáhat, Karle ... Alvína právě zemřela. «

» MÁM PRÁVO! « ALE CO POVINNOST?

Proč by měl v noci, za chumelenice, pan Lattenberg zastavovat a brát do vozu úplně neznámého člověka? Měl právo jet po práci domů, k teplé večeři – ne zdržovat se zasněženým človíčkem.

Jak často slyšíme slova: Mám na to právo! Žádám jen své právo! Nedám se zneužívat! – Velmi vzácně slyšíme slova: Je to moje povinnost. Musím respektovat práva druhých! – Své právo zná každý, své povinnosti málokdo.

JAKÝ JE VZTAH MEZI POVINNOSTÍ A PRÁVEM?

Právo souvisí s osobností a chce jí pomoci k rozvoji a zdokonalení. Proto má člověk právo na život. I nenarozený člověk. Ale ze stejného důvodu má také právo na úctu k Bohu, jak mu přikazuje jeho svědomí.

První je důležité pro rozvoj života, druhé pro štěstí jeho duše a jeho srdce. Povinnosti a práva jsou jako vnější a vnitřní strana talíře. Mám-li právo na vše, co potřebuji k plnému rozvinutí své osobnosti, mám také povinnost mít ohled ke stejné důstojnosti druhých. Není práva bez povinnosti, jako talíř nikdy nemá jen prohlubeninu, vždycky je na druhé straně vypouklý.

PODOBENSTVÍ Z PŘÍRODY A Z TECHNIKY

Práva a povinnosti můžeme přirovnat ke kořenům a plodům stromu. Strom má právo » kvést « podle své přirozenosti, přinášet ovoce a růst. Tato práva však může vykonávat jen tehdy, uzná-li také povinnost kořenit v zemi a spojit se se vzduchem a světlem kolem sebe. Naše práva jsou společensky podmíněna určitými povinnostmi. Kdybychom chtěli oddělit právo od povinnosti, vedlo by to k rozpadu, k rozkladu a k zničení.

Zde jiný příklad z techniky: Kyvadlo hodin má » právo «

či » svobodu « kývat se zprava doleva. Ale svou » svobodu « může užít kyvadlo jen tehdy, uzná-li svou » povinnost « být zavěšené na hodinách. Bez nich se svobodně kývat nemůže.

CHCEŠ-LI PRÁVA, ZAČNI POVINNOSTMI

Čínské přísloví praví: » Nejlepší prostředek, jak udržet město čisté je, zametá-li si každý před svými dveřmi. «

Dnes se hrozivě dělí povinnosti od práv. V manželství, kde odvolá muž nebo žena svůj slib lásky a věrnosti až do smrti, protože má » právo « na » sebeuskutečnění « v jiném manželství. Ve svobodném stavu, kde má každý hoch či dívka » právo « na to, vyzkoušet si před přijetím svátosti manželství druhého, jestli ho sexuálně uspokojí. V kněžství, kde má kněz právo pověsit kleriku na hřebík, zradit svůj kněžský slib a opustit bezohledně duchovní rodinu, Boží lid, který mu Pán v kněžském svěcení svěřil. Následek: tisíce a statisíce nešťastných dětí z rozvedených rodin, hrozivě stoupající křivka rozvodovosti mladých manželství, kde každá strana hledala jen své » právo «, ale nemínila plnit svou » povinnost «, tisíce odpadlých kněží – tedy tisíce opuštěných farností, kde nikdo neuděluje svátosti, nikdo nežeňná a nesvětí, nikdo nehlásá slovo Boží.

Osobní štěstí spočívá totiž nejen v brání, ale v dávání – a hlavně v dávání. Bere-li se ze společné pokladny jen » právo « – brzo zeje pokladna prázdnotou.

Tito lidé žádají právo stát oběma nohama ve vzduchu.

Reakcionář zdůrazňuje povinnosti – ale popírá práva. Jedinec pak nemá skoro vůbec žádná práva a svobodu. Kyvadlo stojí, strom má kořeny, ale ne listí. Reakcionář je člověk, který stojí oběma nohama v cementu.

KAŽDÁ BUŇKA MÁ PRÁVO,

aby ji živilo krevní plasma, ale musí uznat svou povinnost žít v těle. Osobní práva jsou spojená se sociální odpovědností. K našemu rozvinutí je nutný náš bližní, společenství, ve kterém žijeme. Kdo popírá své povinnosti a závazky ke společnosti, vzdává se také svých práv.

Proto musela zemřít paní Alvína Lattenbergová.

Své dotazy a připomínky pište na adresu :

VELEHRAD, Postfach 592, CH-8026 Zürich